

Klavír trikrát inak

18.9.2026 - | Kreatívny inštitút Trenčín,n.o.

3 svetoznáme diela v Trenčíne ukážu zásadné obraty v hudbe 20. storočia.

V dňoch 25. až 27. septembra sa v Trenčíne predstavia tri radikálne odlišné prístupy ku klavíru - a vlastne tri úplne odlišné podoby nástroja, ktorý poznáme pod týmto jedným slovom. Združenie ooo v rámci akustických sérií úúú a pssst predstaví umelcov, ktorí klavír nielen inak chápu a používajú, ale ho doslova menia. V troch svetoznámych dielach umelci z Nového Zélandu, Ameriky a Česka prinesú do Trenčína nielen svoje nástroje, ale aj príbehy o tom, prečo bolo potrebné klavír opustiť, premeniť alebo postaviť úplne nanovo.

Podujatia predstavujú priekopníkov a priekopníčky, ktorí sa nebáli zasiahnuť do symbolu hudby - klavíra. Jeho elegancia, majestátnosť, vážnosť a istá nedotknuteľnosť sa už začiatkom minulého storočia stali pre mnohých umelcov výzvou k experimentovaniu. A tak ho začali meniť, obracať naruby, vstupovať do jeho vnútra a otvárať ho ušiam aj očiam. „Z mnohých odvážnych prístupov ku klavíru sme vybrali tri, ktoré zaznamenávajú veľké obraty v hudbe naprieč celým storočím až do dnešných dní, keď klavír prestávame vnímať ako nedotknuteľný a môžeme ho chápať ako niečo oveľa prístupnejšie,“ hovorí Fero Király, dramaturg podujatí.

Za každým z týchto obratov je aj osobný príbeh: potreba umelca*kyne vystúpiť z tradičnej predstavy klavíra a klaviristu a pozrieť sa, čo všetko sa môže stať, keď nástroj prestaneme brať ako samozrejmosť.

Zahrať tóny, ktoré sme zahrať nevedeli

Český skladateľ **Alois Hába** chcel počuť tóny, ktoré klasické nástroje nepoznali. A tak si nechal vyrobiť vlastný nástroj - **šestinotónové harmónium** - svetový unikát, ktorého výrobu začiatkom 20. storočia financovala verejná zbierka, do ktorej prispel aj prezident Masaryk. Dnes existujú na svete iba tri kusy, jediný hrateľný si ooo požičiava z Národného múzea v Prahe a privezie ho po prvýkrát v histórii na Slovensko - do Trenčína. Jeho príbeh však nie je len o hudbe. „*Je aj príbehom o tom, čo sme ako spoločnosť ochotní podporiť a akú hodnotu dokážeme pripísať odvážnym a radikálnym experimentom. Česká republika dnes vyrába nový šestinotónový nástroj, aj napriek tomu, že na tento nástroj vie hrať jediný človek na svete - Miroslav Beinhauer. Práve on nám ukáže, že aj to, čo sa kedysi zdalo príliš radikálne, môže časom prekročiť hranice experimentu a stať sa súčasťou našej kultúrnej pamäti,*“ dodáva Király. Beinhauer na koncerte uvedie skladbu legendárneho amerického minimalistu **Philla Niblocka**, ktorá vznikla špeciálne pre tento nástroj, a tiež *Adagio Op. 37* Aloisa Hábu. V Trenčíne sa tak stretne minulosť s budúcnosťou - a možno aj ukáže, čo všetko z našej kultúrnej histórie dnes nevieme, alebo nechceme počuť.

Počuť klavír zvnútra

O **Long String Instrument** ľudia hovoria, že je to akoby ste počúvali klavír zvnútra. **Ellen Fullman** redukuje klavír na to najpodstatnejšie - struny. Ale znamenajú len struny klavír? Odpoveď je na poslucháčovi, tak ako základná otázka súčasnej hudby - kde sa začína hudba? Prestavte si teda, že sedíte v miestnosti, okolo natiahnutých desiatky metrov dlhých, rôzne naladených strún. Uprostred nich prechádza performerka, hrá na ne prstami a vy ste obklopení ich zvukom. Americká umelkyňa mala tento inštrument inštalovaný vo svojom ateliéri dlhé roky a zapísala sa s ním do encyklopédií

hudby 20. storočia. Až po mnohých rokoch ho adaptovala na prenosnú verziu, z ktorou pri cestuje aj do Európy, a to rovno do Trenčína, do galérie FOR MAAT. Nástroj, ktorý môže merať od 16 do 30 metrov, sa stavia na každom mieste odznova, skonštruovať a naladiť ho trvá 3 až 5 dní. V Trenčíne Ellen Fullman odohrá dva koncerty – 25. 9. o 19:00 a 26. 9. o 17:00.

Klavír pohltený krajinou

Ako posledná a ako rozlúčka za dvoma rokmi, počas ktorých sme sa snažili ukazovať hudbu v iných odtieňoch a nuanciách prichádza významná novozélandská zvuková umelkyňa **Annea Lockwood** a klavír, ktorý už nepotrebuje ani hudobníka, ani koncertnú sálu. V diele **Piano Garden** z rokov 1969 – 1970 necháva staré pianino napoly zasypané v zemi zarastať rastlinami, aby sa o jeho ďalší osud postarala príroda. Inštrukcia k realizácii Piano Garden je: *Vykop šikmý žľab a zasun doň klavír tak, aby bol napoly zasypaný v zemi. Pod klavír a okolo neho vysaď rýchlo rastúce stromy a popínavé rastliny. Nechráň ho pred počasím. Nechaj ho na mieste navždy. Z hudobného nástroja sa tak stáva živé miesto a z koncertu proces, ktorý môže trvať roky či desaťročia.*

Práve takýto priestor našlo Piano Garden v ŽiTo v SÝPKE v Moravskom Lieskovom – mieste, kde má záhrada, sloboda aj čas svoje prirodzené miesto. V septembri 2026 tu vznikne šiesta v súčasnosti prebiehajúce Piano Garden na svete a jej otvorenie prebehne 27. 9. o 15:00. Okrem Moravského Lieskového sa v súčasnosti dá inštalácia zhladiť už len v USA, Austrálii, Walese, Nemecku a Portugalsku

„Aj takto dnes vyzerá klavír: je možné ho rozobrať na struny, dať mu tóny, ktoré nepoznal, alebo nechať ho pohltiť krajinou. Nie ako gesto zániku, ale ako otázku, čo sa stane, keď prestaneme mať potrebu všetko kontrolovať. Možno práve tam, na pomedzí priania a neistoty, začína hudba, ktorá môže pretrvať dlhšie než my. Toto sme sa snažili ukázať za tieto dva roky spoločných stretnutí pri a popri hudbe a ľuďoch, ktorý ju vnímajú ako viac než ľudskú,“ hovoria Fero Király a Eva Vozárová – dramaturgovia a strojcovia združenia ooo.

Program

Piatok, 25.9. 19:30, Galéria Formaart

Sobota 26.9., 17:00, Galéria Formaart

Ellen Fullman: The Long Strin Instrument

Sobota, 26.9. 19:00, KKC Hviezda

Miroslav Beinbauer: šestínótónové harmónium

Alois Hába: III. Adagio op. 37 pro šestínótónové harmonium (1928) – 4 min

Phill Niblock: Harmonius pro šestínótónové harmonium (2022) – 60 min

Nedeľa, 27.9., 15:00. ŽiTo V SÝPKE

Annea Lockwood: Piano Garden

Vstup na všetky podujatia je bezplatný.

Vstup na akcie pssst: Piano je **viazaný na registráciu.**

Ellen Fullman: <https://tootoot.fm/en/events/6a554c8d4e5f28ebcf25f379>

Miroslav Beinbauer: <https://tootoot.fm/en/events/6a554f9e4e5f28ebcf29255b>

Annea Lockwood: <https://tootoot.fm/en/events/6a55522c4e5f28ebcf2b71fd>

Web:

<https://pssst.zdruzenie.ooo>

<https://uuu.zdruzenie.ooo>

Šestinotónové harmónium (inv. č. E 2527) pochádza zo zbierok Národného múzea – Českého múzea hudby.

<https://www.trencin2026.eu/klavir-trikrat-inak>